

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Controversia Vnica. An existens in humana natura solo peccato originali,
aut solo actualis mortali in omnibus, aut in pluribus, vel in paucioribus
hominibus, aut etiam solo veniali ad omnes vel ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

Suarez.

Suarez cum soluens dictum argumentum ait, D. A Th. comparare solum hæc peccata, sc. originale & actuale ex parte humanæ naturæ, quodnam vid. illorum induxerit maiorem miseriam maioremque redemptionis necessitatem, vt ex hac parte dicatur Deus principaliter venisse propter vnum peccatum, quàm propter aliud.

Circa minorem illam assumptam in probatione quartæ conclusionis; videlicet *Peccatum actuale maius est intensiue, quàm originale* aduerte eam intelligendam esse de peccato actuali ex genere suo; sub eo namque mortalia continentur, quæ grauiora sunt originali: nam si veniale cum originali comparatur, maius est absolute peccatum originale: hoc enim Dei gratiam & amicitiam tollit, illud verò minime, quamquam sit voluntarium atque ideo sit originali maius secundum quid.

Vide præterea, quæ pro veritate & declaratione quintæ conclusionis scribunt Medina & Suarez in suo *Commun. & disp. 5. sect. 6.*

Dubit. 1.

Denique aduerte sex hic ab expositoribus proponi dubitationes, ac breuiter solui. *Prima dubitatio* ea est, quam hic excitat Caietanus circa minorem assumptam in probatione postremæ conclusionis; ait enim sanctus D. peccatum originale esse maius extensiue peccato actuali, quæ propositio videtur falsa; quoniam omnes infecti originali peccato, sunt etiam infecti actuali regulariter loquendo; nam ex speciali priuilegio beatissima Virgo creditur ab omni actuali etiam veniali fuisse præseruata, sicut infantes ante usum rationis & vita decedentes nullum committere potuerunt actuale peccatum, sed hoc præter regulam est communis cursus humanæ vitæ. Cui dubitationi satisfacit optime Caietanus dicens, hoc interesse inter originale & actuale peccatum, quod illud est proprium humanæ naturæ ex Adam seminaria deriuatione procedentis; atque ideo per se loquendo commune est omnibus etiam infinitis humanæ naturæ suppositis ex Adam seminariæ deriuatis, si tot esse possent: Peccatum autem actuale proprium est personæ singularis id sua voluntate committentis, ac proinde peccato huius personæ, puta Petri accidit, vt alia puta Caiphas peccet; igitur actuale peccatum non nisi per accidens, & regulariter, non autem absolute commune est omnibus humanæ naturæ suppositis; peccatum autem originale per se & simpliciter omnibus hominibus ex Adam seminali propagatione genitis est commune. Eandem solutionem approbat Medina & eam sequuntur & explicat Vasq. in *priori sua dubitatione circa textum*, & Suarez in *Comment.* qui tamen *disp. 5. sect. 6.* aliam adhibet solutionem & meliorem, quæ tamen priorem non excludit, sed supponit.

Dubit. 2.

Secunda dubitatio, quam idem expositor hic proponit est: quia non videtur ex textu colligi posse Conclusio, quæ simpliciter quæsito respondeat, sed tantum secundum quid, vt apparet ex duabus vltimis conclusionibus. Quam dubitationem Caiet. paucis absoluit dicens ex tribus colligi responsonem absolutam ad quæsitum. Primum est, quia S. D. solam secundam conclusionem explicite proposuit; hoc enim indicat eam simpliciter respondere quæsito. Secundum est, quod dicitur in fine textus, videlicet bonum gentis diuinius, & eminentius esse, quàm bonum vnius. Tertium: quoniam absque vlla determinatione simpliciter affirmat S. D. in *resp. ad 3.* Christum principaliter venisse ad abolendum peccatum totius naturæ, quàm peccatum v-

Sol.

nus personæ. Eandem solutionem sequitur Val. & eam approbat & explicat Vasq. in *sua posteriori dubitatione circa textum.*

Alias quatuor dubitationes breuissimè proponunt & absolunt Med. & Aluar. sed eas copiosius examinat Suar. in *alleg. sect. 6.* & post eum Vasq. *disp. 13.* nos eas vna breui Controuersia complectemur.

CONTROVERSIA VNICA.

An existente in humana natura solo peccato originali, aut solo actuali mortali in omnibus, aut in pluribus, vel in paucioribus hominibus, aut etiam solo veniali ad omnes vel plures extenso, Christus veniret?

TRES de proposita difficultate sententias refert Vasq. quibus reiectis ipse quartam adiungit, vt optimam: Nos eas tantum, quas in proprijs authoribus legimus referemus; aliarum enim authores ignoramus.

PRIMA est Medin. qui dicit quatuor: *Primum* est: Si tantum esset peccatum originale Christus veniret: *Secundum*. Si tantum essent peccata actualia in filijs Adæ Christus veniret: *Tertium*. Si pauci peccassent aut vnus duntaxat, Christus non veniret: *Quartum*. Si tantum essent peccata venialia, Christus non veniret. Eandem sententiam sequitur Valentia *puncto 6.* Et Aluarez *super hoc artic.* à qua non multum distat opinio Suarezij *disp. 5. sect. 6.* Vbi dicit sex. *Primum* est. Christus pro solis venialibus tollendis non pateretur. *Secundum* est: Ex vi illius voluntatis & decreti, quo Deus voluit redemptionem nostram, Christus venturus erat ad nos redimendum ab originali peccato, etiam si nullum aliud actuale esset committendum in humana natura: *Tertium* est. Si consideremus voluntatem Dei prout de facto voluit Christum venire in carne passibili, vt nos redimeret à peccatis actualibus, non possumus dicere, ex vi huius voluntatis id fuisse futurum, si peccatum originale non fuisset: *Quartum*. Si non loquamur de præsentis voluntate sed de alia, quam Deus habiturus esset posita illa hypotesi, quod non esset futurum peccatum originale: hanc dicimus non posse sciri, nec sufficienti coniectura diuinari. *Quintum*. Mihi verisimilius est: Si non fuisset lapsa tota natura Christum non fuisse venturum passibilem ad redimendos homines, si qui fortè peccassent: *Vltimum* dictum est: Si aliquis fingat etiam in illo statu maiorem hominum partem fuisse lapsuram per peccata actualia, fortasse pro illis Christus pateretur & carnem passibilem assumeret.

SECUNDA sent. est Astur. in *Relect. de grat. Christi, q. 6. Concl. 4. propè fin.* dicentis Christum existente solo originali fuisse venturum in carne passibili ex vi decreti iam à Deo facti, non autem si actualia tantum essent futura.

TERTIA sent. est Vasq. qui dicit duo: *Primum* est: Si solum esset futurum Adæ peccatum deriuandum in posteros per originem, nec vllū aliud peccatum actionis futurum esset in eis, nihilominus veniret Christus ex vi decreti & prædestinationis, qua de facto à Deo prædefinitus fuit vt veniret: *Secundum* est: Si futurum non esset Adæ peccatum originale transfundendum in posteros, etiam si alia futura essent peccata actualia, quomodocunque illa futura essent, siue in pluribus eorum, siue in paucioribus, siue in reprobis tantum, siue in prædestinatis, siue in hominibus, qui nati essent in iustitia, siue in eis, qui nati esset in pura natura, Christus nullo modo ve-

sententie
Doctores.

do ve-

do veniret. Quam sententiam sequitur Pefantius addens, etiam si omnes fuissent à peccato originali præseruati, adhuc tamen venturum fuisset Christum.

Resolutio.

Finem Incarnacionis principalem fuisse totalem redemptionem generis humani ab omni peccato priuante gratia Dei, sine illud sit originale sine actuale, ita ut alteruius horum deficiente Christum non veniret ex vi decreti, quod Deum sibi constituit circa incarnationem præcipue tamen Deum intercessionem à peccato origi-

CONSIDERANDUM est primò, quæstionis huius duplicem esse sensum: Prior est: An existente solo peccato originali aut solo actuali &c. Christus passibilis & redemptor veniret in mundum, ex vi decreti, quo Deus ab æterno prædestinuit Christum esse venturum: Posterior sensus est: An facta eadem hypotesi Christus ex aliquo alio tunc futura diuina prouidentia decreto venturus esset passibilis & redemptor; & quamuis primus sensus sit huius Controuersiæ proprius. Secundus tamen non est totaliter alienus.

Secundò sciendum est ex peccato originali veluti ex prima radice cætera omnia generis humani peccata pullulare; quod autem Virgo beatissima & alij fortasse ab omni fuerint immunes actuali peccato, speciale fuit diuinæ gratiæ privilegium: quod etiam vniuersis, si Deo placuisset, potuit hominibus communicari, sicut etiam omnes æque potuisset Deus ab originalis culpæ macula præseruare.

Tertiò supponenda sunt, quæ diximus in Controv. proximè præc. de ordine actuum diuini intellectus & voluntatis in Christi prædestinatione, de multiplici fine Dominicæ Actualionis & de causâ eiusdem motiua totali seu adæquata, & de partiali & inadæquata. Posita namque causâ motiua totali & adæquata decreti Incarnationis, & consequenter etiam ipso decreto, necesse est incarnationem esse; ea verò remota secundum se totam aut secundam aliquam sui partem vel conditionem ad eius integritatem seu totalitatem pertinentem, sicut decretum non esset in Deo, quod ea causâ posita poneretur; ita nec eius effectus, scilicet Incarnatio futura esset ex vi dicti decreti. An autem ea causâ totali & integra ac proinde etiam illo decreto non extante, puta si non esset futurum originale peccatum, sed actuale tantum, aut è contra, quæ pars quædam esse videtur prædictæ causæ motiue totalis, futurum esset aliud in Deo de Incarnatione decretum, res omnino incerta est, utpotè, quæ à sola Dei pendet voluntate, nobis vndequeque prorsus ignota, ut hic scitè recentiores aduertunt.

Quartò specialiter recolendum est, quod diximus in præcedenti Controuersia; nimirum præscientiam omnis peccati, scilicet originalis & actualis præcedere in Deo secundum signum rationis decretum Incarnationis, cuius oppositum quo ad actualia peccata absque solido fundamento docet Vasquez dicens: Postquam Christus prædestinatus fuit ex primaria intentione afferendi remedium peccato Adæ transfundendo in posteros, deinde prædestinatum fuisse, ut etiam remedium penitentia mereretur posteris, qui post iustificationem ab originali in actualia laborarent; & hanc fuisse secundariam intentionem Dei: quæ quidem (inquit) licet non esset; nihilominus maneret firmum decretum prædestinationis Christi ex primaria intentione, sed quia supra probauimus præscientiam omnis peccati, tam scilicet originalis quàm actualis priorem esse secundum signum rationis decreto Incarnationis; & peccatum originale suapte natura fons est vberius omnium peccatorum, quæ per quatuor originalis peccati vulnera, veluti per quatuor alueos latissime fluunt, & animam totam ac simul cum ea corpus inficiunt; ideo tota peccatorum series cum suo fonte primæuo Dei virtute ab humano genere remouenda vna tota-

lis & integra causâ motiua est diuinæ voluntatis ad Christum in Redemptorem & Saluatorem prædestinandum: adeò ut hoc ipso quod præuiso utroque peccato Christus prædestinatur in remedium originalis, prædestinetur etiam in remedium omnis actualis, quod ex originali secundum præsentem rerum ordinem quali naturaliter deriuatur: constat autem elicium à Deo fuisse decretum Incarnationis præsupposito alio diuinæ prouidentia decreto de cursu & ordine in rebus naturalibus & humanis; qualem modò cernimus & experimur; igitur ex vi decreti Incarnationis, prout de facto fuit in Deo, Christus non veniret existente in homine solo peccato originali aut actuali solo; deficiente siquidem totali & integra causâ seu ratione diuinæ voluntatis motiua cessaret etiam effectus ex ea consequens, scilicet incarnatio; quia nec idem esset in Deo ab æterno decretum de fine incarnationis proximo, sicut nec esset idem diuinæ prouidentia decretum de cursu & ordine liberorum actuum in hominibus, qui repressa diuinitus virtute fomitis, & frenata concupiscentia privilegio gratiæ singularis à peccatis omnibus actualibus coercentur.

Ex quo patet primò alterius dubitationis huic oppositæ definitio: cum enim quæritur, an si nullum esset originale peccatum, sed actuale solum, Christus veniret? negandum est ex vi decreti iam existentis pro solis actualibus esse venturum: Prædestinatus enim est à Deo Christus ad emundationem humani generis ab originali peccato, & ab actualibus ex eo pullulantibus: at si nullum esset originale peccatum, ea quæ committuntur ab hominibus actualia, non essent originalis peccati germina, sed ex ipsa defectibili voluntate, vel immediatè vel per sensuum ministeria pullularent.

Deinde patet ex dictis, quo sensu accipienda sunt dicta diuinarum Scripturarum & sanctorum significantium Christum ad tollendum originale peccatum venisse; loquuntur enim de peccato originali non præcisè, sed quatenus est radix eorum omnium actualium, quæ ex eo deriuanda Deo permittente Deus ipse prauiderat.

Tertiò patet verum esse sensum illius vltimæ conclusionis D. Thom. quem illi tribuimus ex Caietano & alijs, nimirum Christum simpliciter loquendo principalis venisse propter tollendum peccatum originale. Ad cuius ampliorem intelligentiam notandum est, Conclusionem hanc ita propositam dupliciter intelligi posse: Vno modo ut originale peccatum fuerit totale motiuum Incarnationis, ita ut eo solo existente & deficientibus omnibus actualibus Christus ex vi decreti, quod ab æterno Deus elicit de mysterio Incarnationis, veniret: & in hoc sensu non est intelligenda conclusio D. Thom. ut satis ostendimus & ex dicendis magis elucescet: Alio modo ut motiuum Incarnationis totale fuerit remedium omnis peccati, quod priuat gratia Dei siue illud sit actuale siue originale, sed remedium originalis fuerit magis excitatiuum misericordiæ Dei, ut mitteret Saluatorem ob rationem supra notatam, nimirum quia peccatum originale per se loquendo commune est omnibus, & bonum gentis diuinius est, quàm bonum vnius aut aliquorum: cui addi potest alia quia scilicet originale peccatum contrahitur sine propria voluntate: & hic est legitimus sensus dictæ conclusionis; adeò ut

CONCLUSIO ad mentem D. Thom. statuen- da sit hæc: Finis principalis Incarnationis fuit totalis redem-

Conclusio ad mentem D. Thom.

redemptio generis humani ab omni peccato priuante gratia Dei, siue illud sit actuale, siue originale, ita vt aliterutro horum deficiente Christus non veniret ex vi decreti, quod Deus sibi constituit ab aeterno circa incarnationem: ex duobus tamen dictis peccatorum generibus Deus intendebat praecipue tollere peccatum originale.

Conclusio haec tres habet partes: & prima quidem affirmans finem Incarnationis principalem fuisse totalem redemptionem hominis ab omni peccato priuante gratia Dei, siue illud sit actuale, siue originale, probatur; quia de Mysterio Incarnationis ea tantum cognoscimus, quae nobis à Deo reuelantur; at ex diuina reuelatione cognoscimus Christum ex vi decreti, quod Deus habuit de Incarnatione, venisse vt redemptorem perfectum & vniuersalem, qui nos ab omni peccato priuante gratia Dei liberaret, scilicet ab originali & actuali; ergo Maior patet. Minor probatur ex Apost. ad Rom. 3. dicente: *Quem proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius ad ostensionem iustitiae suae propter remissionem praecedentium delictorum*, &c. scilicet originalis & actualium, quae prius in eodem capite recensuerat. Idem affirmat Concil. Trident. sess. 5. & 6. ca. 2. & probat ex illis verbis Apostoli ad Rom. 5. *Gratia autem ex multis delictis, scilicet originali & actuali, in iustificationem*, &c. & ex illo 1. Ioan. 2. *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi*. Et confirmatur; quia 10. Dominus ait: *Ego veni, vt vitam habeant, & abundantius habeant*; & sermo est secundum communem Patrum expositionem, de vita gratiae nos à peccatorum sordibus emundante; non posset autem Christus abundanter & perfecte peccatorum nostrorum sordes abluere, nisi ad nos ab utroque peccatorum genere redimendos venisset, nam quolibet eorum manente, sub peccato captiui maneremus, nec vitam gratiae per Christum assequeremur. Secunda concl. pars ait; alterutro dictorum peccatorum deficiente Christum non fuisse venturum, ex vi decreti quod Deus sibi constituit ab aeterno. Probatur haec pars; quia deficiente fine totali deficit operatio; at finis totalis decreti, quod Deus habuit de Incarnatione, est redimere nos ab utroque genere peccatorum; ergo ex vi talis decreti, non veniret Christus, si deficeret redemptio ab aliquo genere dictorum peccatorum, quamuis sufficientem ac superfluentem haberet Deus charitatem, vt pro vno etiam solo vnus hominis peccato veniret, si illud solum fuisset, vt affirmant Chrys. & Theophyl. exponentes ea verba ad Gal. 2. *Dilexit me, & tradidit semetipsum pro me*: Quod etiam reuelatum fuisse S. Carpo refert Dionys. in epist. ad Democrit.

Vltima pars Concl. est; Deum ex praedictis peccatorum generibus intendisse praecipue tollere peccatum originale. Probatur haec pars; quoniam vt multi legunt Ioannis primo dicitur; *Ecce qui tollit peccatum mundi, id est originale*. Et Dan. 9. dicitur: *vt finem accipiat peccatum & deleatur iniquitas*; quo loco, vt ait Galatinus lib. 4. c. 18. loquitur Propheta de peccato originali, de quo etiam loquitur 1. Sa. cap. 52. cum ait in persona Dei, *propter scelus populi mei percussieum, & propter vltus, quod erat in eis, vt quidam ex Hebraeo legunt, vltus autem vltus antiquum est*, quod proinde in nobis significat peccatum originale, propter quod Deus principaliter venit. Et ex his patet quam bene supra dixerimus, non solum originale, sed etiam actualia fuisse à Deo praeuista, ante praeuistam & volitam Incarnationem: Siquidem Incarnatio, vt ostendimus, in eorum omnium redemptionem fuit ordinata.

IAM VERO superest alter quaesiti sensus vnica responsione breuiter expediendus: DICO igitur in solius diuinae voluntatis arbitrio positum ab aeterno fuisse, vt rebus humanis, quem voluerit ordinem ac legem imponeret, & quid eo posito gratuita perfectionis adiungeret. Et quemadmodum hoc in nobis ordine, quem cernimus constituto, & praemissis, ac praeuistis peccatis originali, & actuali, Christum nobis in redemptorem praedestinauit, quem tamen poterat absque detrimento suae bonitatis, & sapientiae non praedestinare; ita si rebus & actibus nostris alium ordinem imposuisset, exempli gratia, non permittendo peccatum originale, sed actualia tantum vel solum originale permittendo, potuisset pro sua libertate & salua bonitatis & sapientiae suae perfectione, Christum praedestinare, aut non praedestinare ad hominum redemptionem, & lapsis hominibus alia sibi nota remedia & modos salutis asferre. Nec debet aut potest infirmitas humani iudicii diuinorum consiliorum altissima secreta nimis curiose perscrutari: scriptum est enim Prou. 25. *Qui scrutator est maiestatis opprimitur gloria*, & Isaie 40. *Quis adiuuit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit, & ostendit illi cum quo inest consilium, & instruxit eum*, &c. De his enim conditionalibus nihil habemus in sacris litteris expressum, nec ab Ecclesia definitum, aut à Patribus aperte significatum; neque tamen humanas coniecturas, quibus Med. Valen. & alij ducti superius relata pronunciant, absolute damnamus sed tantum asserimus nihil in hac re certum, aut satis probabile posse definiri.

PRIMA CONCL. Si futurum ab aeterno fuisset in humano genere solum originale peccatum, Christus ex vi decreti tam à Deo constituti non veniret in eius redemptum. Haec concl. patet ex dictis.

SECUNDA CONCL. Si futura essent in hominibus tantum actualia peccata non veniret Christus ex vi decreti, iam existentis in Deo. Haec etiam patet ex dictis.

TERTIA CONCL. Si futurum fuisset tantum originale vel tantum actualia, non est certum Christum passibilem & redemptorem ex vi alterius decreti venturum esse.

VLTIMA CONCL. Quatuor dicta Medina super praenotata nonnullam habent probabilitatem verisimilibus coniecturis innixam.

CONTRA primam conclusionem argumentatur Med. & post eum Val. Potissima causa aduentus Christi est originale peccatum, sed tunc esset originale peccatum; ergo Christus veniret.

Resp. primo: Originale peccatum non praecise, sed quatenus fons est omnium peccatorum, esse potissimam causam aduentus Domini; ac proinde si non essent alia futura, nec veniret Christus. Secundo respondetur originale peccatum praecise sumptum esse potissimam causam, sed non totalem, & sufficientem aduentus Domini, vt ante diximus.

Contra eandem concl. arg. Suarez: Sicut intelligimus peccatum originale prius fuisse in permissione & praeuisione diuina, quam caetera actualia, quae aliquando fuerunt, vel futura sunt in humana natura: quatenus illud est radix & veluti causa caeterorum; ita ad praedefiniendam nostram redemptionem per Christum per se solum intelligimus supponi permissionem, & praeuisionem originalis peccati; ergo haec fuit primaria ratio praedestinationis Christi, vt Redemptoris & in carne passibili; ergo ex vi illius voluntatis & decreti, quo Deus voluit redemptionem nostram, voluit Christum esse

Si solum fuisset solum peccatum orig. aut solum actualia, non esset certum an Christum ex aliquo alio diuina praeuisione de creto inueniretur esset passibilis & redemptor.

etiam si in originali peccato, Christus ex vi decreti tam à Deo constituti non veniret in eius redemptum. Haec concl. patet ex dictis.

Argum. & Solutiones. Obij. cont. 1. concl. 1.

Obiect.

Sol.

venturum ad nos redimendum ab originali peccato, etiam si nullum aliud actuale esset committendum vel permittendum in humana natura. Respond. falsum esse antec. Quia licet inter peccata prius intelligatur permittum & prauisum originale peccatum: decretum tamen redemptionis per Christum posterius est permissione & praeiudicio omnium peccatorum, tam ut spectant ad ordinem naturae, quam ut pertinent ad ordinem gratiae, ut eius priuationes. Vbi aduerte Suar. haud sibi consonè loqui ut notat Vasq. disp. 13. cap. 2. in fine. Et per hæc soluitur idem ferè argumentum apud Vasq. Quod autem ait Vasq. nimirum praeiudicium actualium supponere secundum ordinem rationis distributionem gratiae in singulis per Christum ut euitare possint peccata & permissionem, hoc est negationem efficacis gratiae per Christum qua peccata ipsa impediuntur, falsum est absolute loquendo, ut patet ex dictis in præcedenti controuersia: prius enim peccata considerantur ut priuationes ordinis gratiae ut sic, quam ut talis ordo siue gratia dependet à Christo.

Obiectio 3.

Contra eandem concl. arg. Aluar. Quoniam originale peccatum totam infecit naturam & aduersatur bono magis vniuersali, quod est diuini, peccatum autem actuale est peccatum personale; ergo etiam si nullum esset peccatum actuale, existente originali peccato, Verbum Incarnatum fuisset. Resp. nullam esse consequ. præsertim loquendo de Incarnatione ex vi decreti iam existentis in Deo; quia licet remedium originalis peccati esset motiuum principale, non erat tamen totale & omnino sufficiens.

Sol.

Contra secundam concl. arg. Med. Causa aduentus Domini licet non potissima fuit peccata actualia tollere, ergo veniret Christus ut remedium his peccatis afferret. Resp. nullam esse consequ. quia deletio actualium peccatorum non fuit motiuum totale, & sufficiens aduentus Christi.

Contra eandem conclus. est arg. quod refert & soluit Suar. in fin. dicta sect. 6. & alia quæ producit & soluit Vasq. disp. 13. c. 3.

Obi. cont. 3. sequel.

Contra tertiam concl. quo ad secundam eius partem produci posset argumentum ex Aluarezio asserente, probabiliter dici, si essent peccata mortalia in omnibus ferè hominibus, vel in maiori parte, etiam non existente peccato orig. Incarnationem esse futuram; quod probat; quia tunc peccatum mortale censeretur malum gentis siue malum vniuersale vel quasi vniuersale; ergo per Incarnationem Verbi delendum esset. Respon. nullam esse consequentiam; quia Deus multa alia nobis ignota peccatoribus sibi reconciliandis potuit adhibere remedia.

Vide quæ scribit Suar. circa responsum ad secundum argumentum, & Caietanus circa responsum ad tertium.

ARTICVLVS V.

Vtrum conueniens fuerit Deum incarnari ab initio mundi.

6.2. q. 98. a.
6.6. q. 3. d.
1. q. 1. a. 4.
2. q. 4. cont.
6.55. q. 9. 1.
sa. 2. col. 1.
Gal. 4.
col. 3. 6m.

Ad quintum sic proceditur. Videtur, quod conueniens fuisset Deum incarnari à principio humani generis, Incarnationis enim opus ex immensitate diuina charitatis processit secundum illud Epphes. 2. Deus qui diues est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, cum essemus mortui peccatis, conuiuificauit nos in Christo. Sed charitas non tar-

dat subuenire amico necessitate athen patienti: secundum illud Prover. 3. Ne dicas amico tuo, Vade, & reuertere: cras dabo tibi, cum statim possis dare. Ergo Deus Incarnationis opus differre non debuit, sed statim à principio per suam incarnationem humano generi subuenire.

Præterea, 1. Tim. 1. dicitur, Christus venit in hunc mundum peccatores saluos facere. Sed plures saluati fuissent, si à principio humani generis Deus incarnatus fuisset: plurimi enim ignorantes Deum, in suo peccato perierunt in diuersis secleribus. Ergo conuenientius fuisset, quod à principio humani generis Deus incarnatus fuisset.

Præterea, Opus gratie non est minus ordinatum, quam opus naturæ. Sed natura initium sumit à perfectis: ut dicit Boet. in libr. de Consolat. ergo opus gratiæ à principio debuit esse perfectum. Sed in opere Incarnationis consideratur perfectio gratiæ secundum illud, Verbum caro factum est: & postea subditur, Plenum gratiæ venit atis. Ergo Christus à principio humani generis debuit incarnari.

Sed contra est, quod dicitur Gal. 4. At ubi venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege. Vbi dicit gl. quod plenitudo temporis est, quod præfinitum fuit à Deo patri, quando misit filium suum. Sed Deus sua sapientia omnia diffinit. Ergo conuenientissimo tempore Deus est incarnatus. Et sic conueniens non fuit, quod à principio humani generis Deus incarnaretur.

Respondeo dicendum, quod cum opus Incarnationis principaliter ordinetur ad reparationem humanam naturæ per peccati abolitionem, manifestum est, quod non fuit conueniens à principio humani generis ante peccatum Deum incarnatum fuisse: non enim datur medicina, nisi iam infirmis. Vnde ipse Dominus Matth. 9. dicit, Non est opus valentibus medico, sed malè habentibus: Non enim veni vocare iustos, sed peccatores.

Sed nec etiam statim post peccatum conueniens fuit Deum incarnari. Primo quidem propter conditionem humani peccati, quod ex superbia proreuerat. Vnde eo modo erat homo liberandus, ut humiliatus recognosceret se liberatore indigere. Vnde super illud Gal. 3. Ordinatus per Angelos in manu Mediatoris, dicit gloss. Magno Dei consilio factum est, ut post hominis casum non illico Dei filius mitteretur: Reliquit enim Deus prius hominem in libertate arbitrij in lege naturali, ut sic vires naturæ suæ cognosceret: ubi cum deficeret, legem accepit, quæ data in maluit morbus non legis, sed naturæ vitio. Ut ita cognita sua infirmitate, clamaret ad medicum, & gratia quaereret auxilium. Secundò propter ordinem promotionis in bonum, secundum quam ab imperfecto ad perfectum proceditur. Vnde Apostolus dicit 1. Cor. 15. Non prius, quod spirituale est, sed quod animale, deinde quod spirituale: prius homo de terra terrenus, secundus homo de celo celestis. Tertiò propter dignitatem Verbi Incarnati: quia super illud Gal. 4. At ubi venit plenitudo temporis, dicit gloss. Quando maior iudex veniebat, tanto præconum series longior præcedere debebat. Quartò, ne feruor fidei temporis prolixitate tepesceret: quia circa finem mundi frigeret charitas multorum. Vnde Luc. 18. dicitur, Cum filius hominis veniet, putas inueniet fidem in terra.

Ad primum ergo dicendum, quod charitas non differt amico subuenire, salua tamen negotiorum opportunitate, & personarum conditione. Si enim Medicus statim à principio agnitum medicinam daret infirmo, minus proficeret, vel magis laderet, quam iuuaret. Et ideo etiam Dominus non statim à principio Incarnationis remedium humano generi exhibuit, ne illud contemneret ex superbia, si prius suam infirmitatem non cognosceret.

Ad secundum dicendum, quod August. ad hoc respondet in lib. de sex questionibus Paganorum, dicens, quod tunc voluit Christus hominibus apparere, &